

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

ZÁNİK ZÁKLADNÍ ŠKOLY J. A. KOMENSKÉHO V PÍSKU

Vedoucí práce: prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Autor práce: Aleš Procházka

Studijní obor: Pedagogika volného času

Forma studia: kombinovaná

Ročník: třetí

2019

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG, provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz, provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Dne 30. března 2019

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce prof. ThLic. PaedDr. Martinu Weisovi, Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Děkuji také pracovníkům písecké pobočky Státního okresního archivu Třeboň a zaměstnancům Městského úřadu Písek za pomoc při hledání zdánlivě nedostupných archivních materiálů. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat všem, kteří mne podporovali, zejména pak své rodině.

Obsah

Úvod.....	5
1. Z historie města Písku.....	7
2. Dějinami píseckého školství.....	9
3. Historie školy od počátků do 80. let 20. století.....	11
3.1 Historie vzniku školní budovy.....	11
3.2 Významné události pro ZŠ J. A. Komenského.....	13
3.2.1 Vznik vzdělávací instituce.....	13
3.2.2 Jednotná škola.....	13
3.2.3 Přejmenování základní školy.....	15
3.3 Reflexe událostí 2. pol. 20. století z pohledu zaměstnanců školy.....	16
3.3.1 Osvobození 1945.....	16
3.3.2 Únor 1948.....	19
3.3.3 Okupace 1968.....	19
3.3.4 Sametová revoluce 1989.....	20
4. Historie školy po roce 1989.....	21
4.1 Příčiny návrhu na zrušení školy.....	22
5. Cesta zániku ZŠ J. A. Komenského.....	24
5.1 Průběh jednání o zrušení školy.....	24
5.2 Vlastní proces zrušení školy z pohledu městské samosprávy.....	25
5.3 Vlastní proces zrušení školy z pohledu zaměstnanců ZŠ J. A. Komenského.....	26
6. Úvahy a plány o novém kulturní využití školní budovy.....	28
6.1 Cesta od školy ke knihovně.....	28
6.2 Bývalá škola J. A. Komenského jako nová městská knihovna.....	32
Závěr.....	35
Seznam použitých zdrojů.....	38
Abstrakt.....	43
Abstract.....	44

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá zánikem, ale i neméně zajímavou historií Základní školy Jana Amose Komenského v Písku. Jedním z hlavních důvodů, proč jsem si téma zvolil, je můj osobní vztah k této škole. Od školního roku 1999/2000 do roku 2001/2002 jsem byl jejím žákem a zažil jsem tak i její zánik. V posledním roce existence školy jsem navštěvoval 6. ročník. Mé vzpomínky z přebývání v poloprázdné budově, kde v tu dobu bylo už jen pár neplně obsazených tříd, z vyklízení budovy i nuceného přesunu na jinou základní školu mne motivovaly k tomu, abych svou bakalářskou práci věnoval právě instituci, kde jsem poznal skvělé pedagogy, a kam jsem chodil rád, Základní škole Jana Amose Komenského v Písku.

Cílem mé práce je představit jak příčiny a průběh zrušení Základní školy Jana Amose Komenského v Písku, tak i její bohatou historii, která byla spjata s dějinami píseckého školství již od 2. poloviny 19. století. Nakonec bych též chtěl popsat nejbližší budoucnost onoho místa.

Hlavními prameny a zdroji, které mi poskytly informace k danému tématu, byly především archivní dokumenty školy a městského úřadu. Z archivních dokumentů školy se jednalo hlavně o fond ze Státního oblastního archivu v Třeboni, respektive Státního okresního archivu v Písku *Základní škola J. A. Komenského Písek*¹ a pod něj zařazené školní kroniky *Památní kniha I. Obecné školy chlapecké v Písku* a *Pamětní kniha I. Chlapecké školy v Písku* z 1. poloviny 20. století, a novodobá část školní kroniky ZŠ J. A. Komenského z konce 20. století a začátku 21. století.

Z primárních úředních dokumentů, které byly pro tuto práci použity, je nutno zmínit *zápisy z jednání Rady města Písku* a *zápisy ze zasedání zastupitelstva města* z let 1997–2018. Dále pak oficiální *materiály* připravované úředníky města pro jednání Rady města i zasedání zastupitelstva, včetně důvodových zpráv a dalších podkladů pro schůze. Sekundárním zdrojem byly také *zápisy ze schůzí komise pro výchovu a vzdělávání*, ovšem ne v takovém měřítku, jak jsem původně očekával. V průběhu studia úředních dokumentů se totiž objevil problém – skartační lhůta úředních dokumentů, která je stanovena na 10 let. Zápisy ze schůzí komise pro výchovu a vzdělávání, vytvořené v letech 1996–2002, které byly pro mou práci zamýšleným doplňujícím zdrojem informací, tak nemohly být

¹ SOKA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*. NAD 181.

plně využity, neboť jen od ukončení provozu Základní školy Jana Amose Komenského uplynulo v roce 2018 více než 15 let, a byly tak již před časem zlikvidovány.

Jako největší omezení při hledání a zpracování relevantních informací se však ukázalo být *nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů* – tzv. GDPR, a s ním související úprava zákona č. 499/2004 Sb., *o archivnictví a spisové službě*, konkrétně pravidla pro nahlížení do archiválií, ochrana osobních údajů žijících osob a pořizování opisu archiválie. V praxi to znamenalo, že přístup k archivním dokumentům, kronikám i k digitalizovaným materiálům, umístěným v digitálním archivu Státního oblastního archivu v Třeboni byl od 25. května 2018 značně omezen. V případě této práce se konkrétně jednalo o fond *Základní škola J. A. Komenského Písek*, školní kronika z let 1806–2002, jehož listy z období 1949–2002 nejsou kvůli obsaženým osobním údajům veřejně přístupné. Podle informací z digitalizovaného archivu budou zpřístupněny až v roce 2020. Z tohoto důvodu se velmi ztížila práce při hledání historických záznamů přímo z primárního pramene, kroniky školy, a byl jsem nucen nedobrovolně zaměstnávat pracovníky archivu při hledání pro mne relevantních informací v částech kroniky, do kterých mohli nahlížet jen oni. Přesto je nutno dodat, že pracovníci písecké pobočky Státního okresního archivu Třeboň byli velmi ochotní i přes obtíže, které jim způsobovalo kopírování stránek kroniky a následné zakrytí jmen zaměstnanců školy, žáků a obecně jakýkoliv dalších osobních údajů.

Dalšími cennými zdroji informací mi byly almanachy škol a *Almanach*² města Písku, vydaný k 750. výročí založení města. Stejně jako práce historiků Augusta Sedláčka³ a Jana Matznera⁴.

Tato bakalářská práce je rozdělena celkem do šesti kapitol. První kapitola představuje město Písek z hlediska historického vývoje. Popisuje určující životní momenty obce od jejího vzniku až po 19. století. Na tuto část navazuje kapitola druhá, která se věnuje výhradně píseckému školství a vývoji vzdělávacích institucí na území města. Třetí kapitola se zabývá historií školy Jana Amose Komenského od počátků do 80. let 20. století.

² *Almanach: 750 let města Písku*. Vimperk: Tina, 1993.

³ SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl I.*(1911) a *Díl III.*(1913)

⁴ MATZNER, Jan. *Královské město Písek: průvodce městem a okolím, jakož i dějiny jeho*. 1898.

Zde jsou zachyceny významné události, které formovaly školu i celý pedagogický sbor. To se týká zejména dějinných událostí 2. poloviny 20. století. Události, jako byla druhá světová válka, či invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa, se zapsaly nejen do paměti lidí, ale také do fungování školy na Alšově náměstí. Čtvrtá kapitola pak reflektuje historii školy po sametové revoluci v roce 1989. Je zde rozebrána zejména demografická situace té doby a příčiny, které vyústily v návrh na zrušení školy. Další kapitola se zabývá průběhem jednání a vlastním procesem zrušení školy. Poslední, šestá kapitola pak představuje úvahy a plány o novém kulturním využití školní budovy, jež se v píseckém veřejném prostoru objevovaly od roku 2002, a které vyústily v realizaci nové Městské knihovny a centra vzdělávání v Písku.

V rámci této bakalářské práce byly použity klasické metodické nástroje historické vědy. Uplatnil jsem přímou metodu, která mi umožnila popsat historickou skutečnost skrze dostupné archivní prameny. V návaznosti na předchozí metodu jsem uplatnil i metodu komparativní a synchronní. Porovnával jsem různé zdroje, abych mohl získat skutečně pravdivé a relevantní informace. Konfrontace byla nutná, neboť některé zdroje dat byly značně subjektivní či ovlivněné dobou vzniku.

1. Z historie města Písku

Nejstarší doklady o pobytu člověka v písecké kotlině se objevují zhruba na sklonku starší doby kamenné.⁵ V té době se na místech kolem řeky Otavy rozkládala sezónní stanoviště, která umožňovala dobré podmínky pro sledování zvěře, jež se sdužovala kolem vody, a mohla se tak stávat snadnou kořistí pravěkých lovců.⁶

O stálém osídlení se dá hovořit od doby bronzové, ovšem o historii dnešního města můžeme mluvit až od raného středověku. Přesto, že přesné datum založení Písku není známo, předpokládá se, že by to mohlo být někdy v desátém či jedenáctém století. Nicméně skutečný důkaz o existenci města pochází až z roku 1243, kdy český král Václav I. vydává listinu, která se sice obsahově Písku vůbec netýká, nicméně je zde uvedeno místo vydání. A tím místem je právě Písek.⁷

⁵ Srov. ŠINDELÁŘ, Jaroslav. *Knížka o Písku: Průvodce městem, jeho dějinami a kulturní historií*, s. 10.

⁶ Srov. *Pravěk a raný středověk. Almanach: 750 let města Písku*, s. 14-20.

⁷ Srov. SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl I: Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*, s. 20; Srov. *Historie. Almanach: 750 let města Písku*, s. 31.

Na počátku byl Písek osadou na levém⁸ břehu Otavy, kde se ze zlatonosného písku hojně rýžovalo zlato. Ostatně odtud také pochází jeho pojmenování. Osada se postupně zvětšovala, až byla na pravém břehu založena opevněná trhovářská ves, ve které měl český král své zázemí. Významný rozvoj obce nastává za vlády Přemysla Otakara II. Ten v roce 1254 Písek povyšuje na královské město a umožňuje mu nebývalý rozmach. Písek se stává jedním z významných center jihočeského regionu. Je zde postaven hrad středoevropského kastelového typu, nad brodem přes řeku Otavu zbudován kamenný most, který stojí dodnes, a mincovna, později přesunutá do Kutné Hory. Z církevních staveb je nutné zmínit novostavbu Děkanického kostela Narození Panny Marie a dominikánský klášter.⁹

Město v té době neplnilo jen úlohu zázemí pro těžbu zlata, ale především bylo symbolem královské moci a důležitým strážcem bezpečnosti na obchodní Zlaté stezce, která v těchto místech překračovala řeku Otavu.¹⁰

Další rozvoj nastal od 17. března 1327, kdy král Jan Lucemburský udělil Písku městská práva Starého Města pražského – např. vybudovat rychtu a právo vybírat mýto, osvobození od cla a mýta, či monopolní postavení městských živnostníků skrze tzv. mílové právo. Pomyslnou štafetu rozvoje města po Janu Lucemburském převzal jeho syn Karel IV. Písku přidal řadu privilegií, nechal zbudovat solný sklad a údajně v Čechách největší obilnici té doby.¹¹

15. století je obdobím stagnace, údobí husitských válek nebylo příliš plodné, nicméně vzhledem k věrnosti píseckých občanů myšlenkám husitského reformního hnutí hrál Písek významnou roli. Město se stalo duchovním centrem Táboritů a podporovalo je až do porážky v bitvě u Lipan.¹²

Výrazné – tragické změny přišly v 17. století, za třicetileté války. V té době je Písek několikrát vypleněn a jeho obyvatelstvo, jak dokládají dobové záznamy, nelítostně povražděno: „...nelidsky a nekřesťansky nepřítel zacházel [...] s ubohými obyvateli

⁸ Srov. SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl I: Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*, s. 19.

⁹ Srov. SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl I: Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*, s. 21.

¹⁰ Srov. ŠINDELÁŘ, Jaroslav. *Knížka o Písku: Průvodce městem, jeho dějinami a kulturní historií*, s. 13.

¹¹ Srov. Historie. *Almanach: 750 let města Písku*, s. 32-33.

¹² Srov. MATZNER, Jan. *Královské město Písek: Průvodce městem i okolím, jakož i dějiny jeho*, s. 46-53.

mordováním, loupežnictvím, pálením, ženského pohlaví i dítek malých šavlováním i jinými sodomskými způsoby, na to že netoliko Pánu Bohu se žalovati sluší...“¹³.

Novodobý rozkvět města nastal až v 18. a 19. století, kdy se město opět stalo důležitým centrem prácheňského regionu, a to hlavně díky zdejšímu školství a významnému průmyslovému rozvoji. Dne 9. listopadu 1778¹⁴ zde bylo otevřeno gymnázium s německým a latinským vyučováním jazykem¹⁵, po kterém v 19. století následují další, již české školy, pro chlapce i dívky. Reálné gymnázium, vyšší dívčí škola či školy odborné – revírnická, rolnická a lesnická. Vzhledem k tomu, že se Písek stal městem studentů a profesorů, postupně se navyšující české inteligence, zažívá rozkvět českého sebeuvědomění a národního obrození. Národní snahy o samostatnost vyvrcholily dne 14. října 1918, kdy v Písku byla, de facto omylem, o čtrnáct dní dříve vyhlášena Československá republika.¹⁶

2. Dějinami píseckého školství

V roce 1254, za vlády Přemysla Otakara II., se z Písku stalo královské město. S touto událostí se váže i vznik farního úřadu a potažmo i farní školy. Přesné datum vzniku školy však nelze dohledat. První, ale pouze nahodilou zprávou o písecké farní škole je zápis z 13. století.¹⁷ Od té doby bylo písecké školství, až na pár etap, na vzestupu. Války a politické převraty totiž školám nikdy nepomáhají.

Jedna ze zásadních etap útlumu byla způsobena podporou povstání českých stavů proti římskému císaři a českému králi Ferdinandu I. Habsburskému v roce 1547. Po vítězství Ferdinanda byla v Písku zrušena vyšší škola partikulární, a tak žáci mohli navštěvovat pouze nižší školy. Obrat k lepšímu nastal až na konci 50. let 16. století, kdy císař Ferdinand I. Habsburský vyhlašuje svůj Majestát. V té době byla v dnešní oblasti

¹³ Srov. J. JANÁČEK (ed.), Pavel Skála ze Zhoře: *Historie česká. Od defenestrace k Bílé hoře*, s. 158.; Srov. ŠINDELÁŘ, Jaroslav. *Knížka o Písku: Průvodce městem, jeho dějinami a kulturní historií*, s. 19.

¹⁴ Srov. MATZNER, Jan. *Královské město Písek: průvodce městem a okolím, jakož i dějiny jeho*, s. 272.; Srov. ŠINDELÁŘ, Jaroslav. *Knížka o Písku: Průvodce městem, jeho dějinami a kulturní historií*, s. 55.

¹⁵ Srov. NOVOTNÝ, Miroslav a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech. Od středověkých počátků do současnosti*, s. 69.

¹⁶ Srov. JAVŮREK, Zdeněk a Jan KOTALÍK. *Písek ve fotografii 1860–1918*, s. 6.; Srov. ŠINDELÁŘ, Jaroslav. *Knížka o Písku: Průvodce městem, jeho dějinami a kulturní historií*, s. 28.

¹⁷ Srov. Školství. *Almanach: 750 let města Písku*, s.77.

„Na Bakalářích“ postavena dokonce i nová školní budova, která svému účelu sloužila až do poloviny 19. století.¹⁸

Druhá osudová etapa dějin píseckého školství nastala v období rekatolizace, po bitvě na Bílé hoře. Písek byl několikrát dobyt, zpustošen, a jeho obyvatelstvo bylo donuceno přestoupit na katolickou víru. Z tohoto důvodu byla ve městě zřízena i katolická triviální dvoutrídň škola. Nicméně kvalita vzdělávání byla nízká; chyběli kvalitní učitelé i odpovídající zařízení škol.¹⁹ Obnova nastává až v roce 1641, kdy byla Písku navracena privilegia a statut královského města.²⁰ Došlo k obnově kvality a lepší správy škol. Ačkoliv školy partikulární byly nahrazeny nižšími dvoutrídňmi školami, nedostávalo se možností vyššího vzdělání; nejbližší příležitost měli žáci na březnické jezuitské koleji.²¹

Skutečný rozkvět školství zažívá Písek až o století později, a to díky školským reformám elementárního vzdělávání císařovny Marie Terezie z prosince roku 1774. Z úředního rozhodnutí byla v Písku nejprve zřízena triviální škola, ke které na konci října roku 1794 přibyla další vzdělávací instituce – hlavní škola.²² Obě školy fungovaly až do roku 1837, kdy byla škola triviální sloučena s hlavní školou. Pro školu Jana Amose Komenského, respektive její místní předchůdce, je však zásadní až 2. polovina 19. století, kdy byla vystavěna současná školní budova.

Později v Písku vznikla řada vyšších – de facto středních škol. V roce 1860 své brány pro žáky otevřela vyšší reálná škola a vyšší dívčí škola, o deset let později vzniká rolnická škola a v roce 1885 kupecká a lesnická škola.²³

¹⁸ Srov. MATZNER, Jan. *Královské město Písek: Průvodce městem i okolím, jakož i dějiny jeho*, s. 67-68

¹⁹ Srov. Školství. *Almanach: 750 let města Písku*, s. 79.

²⁰ Srov. SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl I: Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*, s. 167-168.

²¹ Srov. Školství. *Almanach: 750 let města Písku*, s. 80.

²² Srov. *Průvodce po král. městě Písku a okolí: Spolu obraz současného života veřejného*, s. 144; Srov. Školství. *Almanach: 750 let města Písku*, s. 80.

²³ Srov. KLÍMA, Jaroslav, ed. *Písek a Písecko*, s. 201.; Srov. *Průvodce po král. městě Písku a okolí: Spolu obraz současného života veřejného*, s. 151-159.

3. Historie školy od počátků do 80. let 20. století

3.1 Historie vzniku školní budovy

Historie školní budovy Základní školy J. A. Komenského sahá až do 2. poloviny 19. století, nicméně kořeny onoho místa jsou daleko hlubší. Budova školy byla postavena na místě domů, které jdou historicky doložit²⁴. Nejstarší záznam mluví o 1. polovině 16. století, kdy dům č. 76 vlastnil jakýsi krejčí Matěj. Důležitějším údajem je však záznam o posledním majiteli. V roce 1731 dům kupuje František Brychta. Brychtova rodina zde sídlí až do roku 1778, kdy Karel Brychta zděděný dům prodává městu Písek. Tím je osud měšťanského domu zpečetěn. Na jeho místě totiž plánovala obec postavit novou školní budovu pro gymnázium, které bylo do Písku přemístěno z Klatov. Gymnázium zde sídlilo až do roku 1850. V ten čas již jednopatrová budova nesplňovala podmínky pro vzdělávání, a tak městem bylo rozhodnuto o přestěhování gymnázia na Velké náměstí a současně o zbourání původní budovy gymnázia na Alšově náměstí.

Prázdné místo bylo posléze opět určeno pro výstavbu školy, tentokrát o mnoho větší. Důvodem pro stavbu nové školní budovy bylo postupné navyšování počtu žáků školy, která v ten čas sídlila v ulici Na Bakalářích, a jejíž původní budova postavená v polovině 16. století již kapacitně nestačila. Z těchto důvodů byly městem v roce 1856 zakoupeny dva sousední domy – č.p. 75 a 77, aby vzniklo uspokojivé místo pro stavbu nové školní budovy.²⁵ Stavba budovy byla započata o rok později. Dne 18. srpna 1857, na den narozenin císaře Františka Josefa I., byl položen základní kámen. Slavnostního otevření se školní budova dočkala dne 4. října 1859.²⁶

Vznik budovy byl součástí etapy českého národního obrození v Písku. Díky vlasteneckým snahám mnoha učitelů a profesorů, jako byl například František Karel Miltner, František R. Bezděka, Josef Pažout či Vojtěch Janota, a také díky podpoře církevních hodnostářů, která se uskutečnila skrze Václava Zikmunda, byla budova pojata jako nástroj k prosazování českých národních zájmů.²⁷ To dokládá i skutečnost, že píseckou radnicí původně zamýšlené německy psané motto o „kamenu moudrosti“ na

²⁴ Škola J. A. Komenského (bývalá) - Alšovo nám. č. 75, 76, 77. In: *Čtení z Písku* [online].

²⁵ Srov. SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl III: Dějiny zvláštních částí*, s. 161.

²⁶ Srov. ŠINDELÁŘ, Jaroslav. *Knížka o Písku: Průvodce městem, jeho dějinami a kulturní historií*, s. 55.; Srov. SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl III: Dějiny zvláštních částí*, s. 166.

²⁷ Srov. Školství. *Almanach: 750 let města Písku*, s. 83.

atice budovy, bylo snahou těchto vlastenců úspěšně změněno na české o „šťastné budoucnosti národa“ a doplněno citátem Jana Amose Komenského, který byl v té době ještě katolickou církví považován za „kacíře“.²⁸

Ačkoliv byla nová školní budova původně určena jen pro přemístění hlavní školy „Na Bakalářích“, nakonec zde našla své působiště i nově založená vyšší reálná škola.²⁹ Ta zde vydržela až do roku 1885, kdy byla vyšší reálná škola přestěhována do své samostatné budovy v ulici Komenského.

Budovu na Alšově náměstí následně společně sdílela obecná chlapecká škola, obecná dívčí škola a měšťanská dívčí škola.³⁰ Při obecné chlapecké škole působily ještě dvě školy, pokračovací škola průmyslová a pokračovací škola obchodní, které měly výuku vždy v neděli odpoledne.³¹

Od vzniku budovy až do přelomu 20. a 21. století se zde vystřídalo mnoho škol: obecná škola, národní i měšťanská škola, chlapecká i dívčí, reálka, Jedenáctiletá škola Dukelských hrdinů, později i Dvanáctiletá škola Dukelských hrdinů a nakonec Základní devítiletá škola a Střední všeobecně vzdělávací škola Dukelských hrdinů, která se v 2. polovině 60. let 20. století rozdělila na dvě školy tak, aby škola základní mohla získat čestný název a přejmenovat se na Základní devítiletou školu J. A. Komenského.

Samotná školní budova byla vyprojektována a postavena v pozdně empírovém stylu. Autorem plánů byl Julius Spiess, pověřený městský stavitel.³² Má tři podlaží s vysokými stropy a sedlovou střechou s dřevěným vázaným krovem. Průčelí budovy je rozděleno do pěti částí. V nich jsou výrazná obdélníková půlkruhově zaklenutá okna. Okna jsou špaletová, omítka do náměstí je členěná, do dvorní části je omítka hladká. Budova má z Alšova náměstí dva hlavní vchody s masivními dřevěnými dveřmi, které nesou znaky města Písku. V přízemí nad prostředním oknem je umístěna pamětní deska ke 300. výročí narození Jana Amose Komenského, odhalená v roce 1892³³. Uprostřed budovy, v místě pod střechou, se nachází masivní atika se znakem města a letopočtem

²⁸ Srov. *100 let reálky: 15 let jednotné školy v Písku*, s. 18-20.

²⁹ Srov. MATZNER, Jan. *Královské město Písek: Průvodce městem i okolím, jakož i dějiny jeho*, s. 149.

³⁰ Srov. PRÁŠEK, Jiří. *Písek před 75 lety, aneb, Kronika roku 1922*, s. 40-41.

³¹ Srov. PRÁŠEK, Jiří. *Písek před 100 lety, aneb, Kronika roku 1896*, s. 56.

³² Srov. Školství. *Almanach: 750 let města Písku*, s. 80.

³³ Srov. MATZNER, Jan. *Královské město Písek: Průvodce městem i okolím, jakož i dějiny jeho*, s. 150.; Srov. JAVŮREK, Zdeněk a Jan KOTALÍK. *Písek ve fotografii 1860–1918*, s. 122.; Srov. SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl III: Dějiny zvláštních částí*, s. 172-173.

vzniku budovy. Nad atikou se klene stupňovitý štít se sochami atributů vědeckých oborů: křivule, rýsovadlo s podložkou, globus, dalekohled, kniha a patka sloupu dórského stavebního slohu. Uprostřed štítu je ještě vyobrazen včelí úl s okolo letícími včelami a ozubené kolo. Součástí toho jsou i dva nápisy: „Pojď sem synu, uč se moudrým býti“ a „Zdárné mládeže vychování, šťastná národa budoucnost“, které upomínají, že v budově sídlila vzdělávací instituce. Všechny atributy zastřešuje postava Ježíše Krista, která stojí na vrcholku štítu, a je tak nejvyšším prvkem celé budovy.

3.2 Významné události pro ZŠ J. A. Komenského

3.2.1 Vznik vzdělávací instituce

Budova školy byla postavena na konci 50. let 19. století, v té době se v objektu školy nacházelo více stupňů základního i středního vzdělávání. Proto za přímého předchůdce Základní školy Jana Amose Komenského lze, dle mého názoru, považovat tzv. *Hlavní školu*, která se časem, po změnách říšských zákonů³⁴, transformovala na školu obecnou a měšťanskou, a následně na školu národní, která spojila oba stupně v jednu organizaci, a stala se tak základem pro základní školu, jak ji známe dnes.

Pokud bychom však měli důsledně trvat na okamžiku vzniku školy pojmenované po „učiteli národů“ – Janu Amosu Komenském, pak by škola vznikla až dne 20. června 1968³⁵, po obdržení potvrzení o používání čestného názvu orgánem státní správy.

3.2.2 Jednotná škola

Dne 5. dubna 1945 byl ve slovenských Košicích, na první schůzi nové československé vlády, schválen tzv. *Košický vládní program*. Jedním z jeho programových bodů byla „demokratizace“ škol a vzdělávání. V důsledku to znamenalo zavedení jednotné školy, která zpolitizovala vzdělání a vychovávala „*politicky uvědomělé občany lidově demokratické republiky, ochránce vlasti, zastánce pracujícího lidu a socialismu*“³⁶

Jednotná škola v 2. polovině 40. let 20. století odmítla obnovu prvorepublikové osmileté školní docházky³⁷ a zavedla základní devítileté všeobecné vzdělání pro děti

³⁴ Zejména po zavedení povinné školní docházky v roce 1869.

³⁵ Dne 1. 9. 1966 proběhlo faktické oddělení ZDŠ od SVVŠ Dukelských hrdinů, ale žádost o změnu čestného názvu ZDŠ byla kladně vyřízena až ke dni 20. 6. 1968.

³⁶ Srov. Zákon č. 95/1948 Sb.: Zákon o základní úpravě jednotného školství, ročník 1948, číslo 95, §2.

³⁷ Dle dobové terminologie KSČ tzv. dvoukolejný školský systém.

od šesti do patnácti let. Kromě povinného základního vzdělání žáci museli absolvovat i základní odborné vzdělání. Od roku 1945 do státního převratu v únoru 1948 bylo zavádění jednotné školy v Československu postupné, nicméně po roce 1948 jednotná škola zcela nahradila všechny dosavadní střední školy, které se musely podřídít politice KSČ.³⁸

Tato změna směru se samozřejmě dotkla i Písku a školy na Alšově náměstí. Dne 2. září 1945 svolala okresní učitelská odborová rada schůzi, která se uskutečnila za přítomnosti zástupců píseckých škol, představitelů národních výborů a politických stran. Na této schůzi bylo rozhodnuto o zřízení jednotné školy 2. stupně pro žáky ve věku 11 až 15 let. Písecká jednotná škola byla organizována jako vzorová škola a již ve školním roce 1945/1946 zahájila svou činnost. Vzhledem k tomu, že jednotná škola měla do budoucna nahradit gymnázia a výběrové střední školy, nebyla její činnost u veřejnosti, kromě občanů navázaných na KSČ, příliš populární.³⁹ Z toho důvodu byla dne 23. března 1947 v píseckém městském divadle komunisty zorganizována veřejná manifestace na podporu jednotné školy. Kromě členů KSČ a spřízněné veřejnosti, byli přítomni také zástupci největších píseckých závodů, kteří přítomným předložili rezoluci k podpoře činnosti této školy. Poté, až do roku 1948, v Písku probíhala mediální bitva mezi zastánci a odpůrci konceptu jednotné školy. Nicméně schválením nového školského zákona Národním shromážděním dne 21. dubna 1948 byly všechny nesouhlasné hlasy umlčeny. O den později zavládla na Alšově náměstí spokojená nálada, kterou reflektuje zápis školní kroniky: „Dne 21. dubna 1948 přijat byl [...] Základní školský zákon. Na shromáždění všeho žactva dne 22. dubna vyložen říd. učitelem význam tohoto zákona, o který usilovalo pokrokové učitelstvo dlouhou řadu let a vzdán zaň dík nynější vládě Klementa Gottwalda a jeho tvůrci ministru školství a osvěty Dr. Zdeňku Nejedlému. Jeho proslov k tomuto zákonu vyslechnut v 10 hodin ve školském rozhlasu.“⁴⁰

V 50. letech 20. století nastává rozmach Jednotné školy v Písku. Již v roce 1950 je škole udělen čestný název – Škola Dukelských hrdinů a o tři roky později, díky změnám zákonů a navýšení počtu žáků i pracovníků, dochází k reorganizaci celé školy.

³⁸ Srov. KUJAL, Bohumír. Jednotná škola z roku 1948 a její další vývoj. *Pedagogika*. 1978(1), s. 13-34.

³⁹ Srov. PRŮCHOVÁ, Naděžda. *Vývoj základního školství v okrese Písek v letech 1945 až 1968*, s. 22-24.

⁴⁰ SOKA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002: Památní kniha I. Obecné školy chlapecké v Písku*, s. 254.

Na základě zákona 31/1953 Sb. o školské soustavě a vzdělávání učitelů byla zřízena jedenáctiletá střední škola, kdy prvních osm let se týkalo základního vzdělávání a poslední tři roky plnily funkci střední školy výběrové. Tímto zákonem byla zrušena také gymnázia, která byla včleněna do nových jedenáctiletok. Píseckou jedenáctiletou střední školu Dukelských hrdinů tím pádem navštěvovali jak dosavadní žáci střední školy, tak nově i ti z bývalého gymnázia. Z kapacitních důvodů se tedy nová jedenáctiletka rozdělila do dvou budov. Žáci střední školy byli umístěni v budově bývalé reálky na Komenského ulici a žáci 1. – 5. ročníku sídlili v budově školy na Alšově náměstí.⁴¹

Na konci 50. let 20. století byl jedenáctileté škole přidán ještě jeden ročník, a tak se škola mění na dvanáctiletou.

Od školního roku 1961/1962 se písecká dvanáctiletka, respektive již Základní devítiletá a střední všeobecně vzdělávací škola Dukelských hrdinů, stává školou experimentální.

V roce 1966 přišel zlom, který se stal začátkem samostatné základní školy. Dne 1. září se střední a základní škola definitivně rozdělila na dva subjekty: Základní devítiletá škola Dukelských hrdinů s 1. – 9. ročníkem zůstala na Alšově náměstí a Střední všeobecně vzdělávací škola Dukelských hrdinů byla nastálo umístěna do budovy v ulici Komenského.⁴²

3.2.3 Přejmenování základní školy

Oddělení Základní devítileté školy Dukelských hrdinů od Střední všeobecně vzdělávací školy Dukelských hrdinů v roce 1966 bylo prvním impulzem o osamostatnění devítiletky. Hned po oddělení škol ředitelství ZDŠ požádalo ministerstvo školství o změnu čestného názvu ze „Základní devítiletá škola Dukelských hrdinů“ na „Základní devítiletá škola J. A. Komenského“.

⁴¹ Srov. PRŮCHOVÁ, Naděžda. *Vývoj základního školství v okrese Písek v letech 1945 až 1968*, s. 26.

⁴² Srov. PÁTKOVÁ, Ilona. *Vývoj školství v okrese Písek*, s. 24.

Žádosti bylo vyhověno o dva roky později, v červnu 1968:

„V Praze, dne 20. června 1968

Vážení soudruzi,

ministerstvo školství projednalo Vaši žádost o propůjčení čestného názvu. Vzhledem k doporučení odboru školství a kultury ONV v Písku i odboru školství a kultury KNV v Českých Budějovicích ministerstvo školství propůjčuje

Základní devítileté škole v Písku, Alšovo náměstí, čestný název Základní devítiletá škola Jana Ámose Komenského.

Přijetím čestného názvu se zavazujete k tomu, že ve výchovně vzdělávací práci Vaší školy budete dosahovat i nadále vysoké úrovně, aby odpovídala významu tohoto názvu.

Ministerstvo školství přeje učitelskému sboru i ředitelství školy další úspěchy.

Toto opatření dáváme současně na vědomí OŠK ONV v Písku a OŠK KNV v Českých Budějovicích.

Náměstek ministra:

*V. Hendrych, v. r.*⁴³

3.3 Reflexe událostí 2. pol. 20. století z pohledu zaměstnanců školy

3.3.1 Osvobození 1945

Druhá světová válka připravila pro školu na Alšově náměstí mnoho utrpení a ztrát. Mnoho učitelů se nesmířilo s postupnou okupací svého domova a zapojilo se do protinacistického odboje. Někteří za tuto statečnou aktivitu zaplatili svým životem. Samotná budova zažila důsledky války na jejím samotném konci.

Již na začátku roku 1945 bylo jasné, že je jen otázkou času, kdy se spojenecké armády dostanou k hranicím Protektorátu Čechy a Morava. Tuto domněnku umocňovalo velké množství lidí, německých uprchlíků z východní Evropy, které ze zabraného území postupně vytlačovala Rudá armáda postupující na západ. Stejně jako uprchlíky z velkých německých měst a průmyslových aglomerací, jež byly bombardovány spojenci. Tito lidé byly evakuováni na relativně klidné území Protektorátu, ačkoliv jejich přítomnost

⁴³ SOKA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002: Propůjčení čestného názvu, 1968.*

samozřejmě nebyla obyvateli protektorátu kladně přijímána, jelikož vytvořila doslova chaos, překazila normální chod obcí a ve školách zastavila vyučování.⁴⁴

Tuto situaci si zažila také škola na Alšově náměstí:

„Od počátku bylo jasno, že konec války se blíží a s ním počátek rušných událostí u nás. Fronta se blížila se všech stran k našim hranicím. Obyvatelé z německého Slezska prchali v nekonečných řadách do Čech. Došlo i na Písek, kam dorazil první transport 483 uprchlíků dne 17. února 1945 a byl ubytován na slámě v budově naší školy, která se stala „průchodným táborem“ uprchlíků. Nelze vylíčit slovy, jaký nastal chaos a nepořádek, co špíny fyzické i morální se objevilo! Nedostačující klosety a vodovodní mísy způsobily, že v několika dnech bylo všecko ucpáno a nesnesitelný puch a nečistota zaplavily všechny prostory. V transportu bylo 193 dětí od 1 měsíce do 14 roků!“⁴⁵

Situace v budově školy byla velmi kritická „...uprchlíků stále přibývalo, místnosti budovy nestačily, a tak byli uprchlíci umisťováni v budově obchodní akademie a v hostincích.“ A to nebylo všechno. „I do škol sousedních obcí byly z naší školy posílány transporty uprchlíků,“⁴⁶ praví kronika školy. Vzdělávat žáky bylo takřka nemožné. Represivní orgány tlačily na zaměstnance školy a „...učitelům přibývalo práce a výhružek od vedoucích SS a byli nuceni pracovat nejen ve všední dny, nýbrž i v neděli, ve svátek a v noci.“⁴⁷ Po dvou měsících nadlidského úsilí při zajištění chodu školy bylo vyučování přerušeno. „V měsíci dubnu denní nálety na Písek znemožnily učitelstvu další provádění vyučování žactva jednou týdně v budově reálky. Dosud příslovečná organizace Nacistů se koncem dubna rychle rozpadávala a všichni s napětím očekávali, kdy padnou osvobozující slova, je konec války – konec tyranie.“⁴⁸

Již na začátku května 1945 bylo jasné, že vláda nacistického Německa končí, jak v Říši, tak i v Písku. Československý odboj pracoval na plné obrátky a „členové učitelského sboru, kteří byli zapojeni do revolučního národního výboru věděli, že prohlášení samostatnosti bude v Písku uskutečněno 5. května. Ten den tak radostný a

⁴⁴ Srov. PROCHÁZKA, Aleš. Poslední týdny druhé světové války na Písecku, s. 26-27.

⁴⁵ SOKA Písek, f. Základní škola J. A. Komenského Písek, 1806-2002: Pamětní kniha I. Chlapecké školy v Písku, s. 34.

⁴⁶ SOKA Písek, f. Základní škola J. A. Komenského Písek, 1806-2002: Pamětní kniha I. Chlapecké školy v Písku, s. 35.

⁴⁷ SOKA Písek, f. Základní škola J. A. Komenského Písek, 1806-2002: Pamětní kniha I. Chlapecké školy v Písku, s. 35.

⁴⁸ Tamtéž.

dávno toužený zaplavili všichni občané města Písku ulice a náměstí, jejichž domy byly rychle ozdobovány prapory v národních a státních barvách.“⁴⁹

A školní kronika k osvobození dodává: „V předcházející noci byly již strhávány a zamazávány německé nápisy na obchodech a německých úřadech.

V každém obličejí českého člověka zářilo nadšení, jež může způsobit jen pocit znovu nabyté svobody a volnosti.

Na náměstí, později přezvaném „Stalinově“, promluvil za nepopsatelného pohnutí občanstva první předseda revolučního národního výboru – Vojtěch Moravec.

Konečně dočkalo se obyvatelstvo pomoci americké armády, jejíž oddíly vjely do města, které bylo tím uchráněno před závěrečným aktem boje, neboť Písek byl obklopen silnými německými jednotkami. Učitelé svědomitě konali strážní služby a všechny práce s revolucí spojené pro udržení klidu a pořádku.

Následující dny valily se proudy odzbrojených německých hord naším městem.

Ihned po nástupu amerických jednotek přišla ve středu do Protivína Rudá armáda, nadšeně vítána obyvatelstvem celého města.

Němečtí uprchlíci byli shromážděni ve sběrných táborech našeho města, kde udržovali pořádek všichni učitelé naší školy, pokud nenastoupili vojenskou službu.

Po vystěhování uprchlíků ze školní budovy byla tato v tak dezolátním stavu, že trvalo celé dva měsíce (květen–červen), než byly třídy desinfikovány – vymyty a vyběleny (nedostatek desinfekčních látek a vápna).

Protože školní budovy II. a III. Obecných škol chlapeckých i dívčích nebyly dosud uvolněny, bylo žactvo všech sedmi obecných škol píseckých znovu vyučováno střídavě v naší školní budově.

Konečně po šestiletém nacistickém teroru mohlo české učitelstvo volně dýchat ve svobodné československé škole. Mnozí učitelé byli v koncentračních táborech a mnozí z nich skončili pod rukou německého kata.“⁵⁰

⁴⁹ SOkA Písek, f. Základní škola J. A. Komenského Písek, 1806-2002: Pamětní kniha I. Chlapecké školy v Písku, s. 36.

⁵⁰ SOkA Písek, f. Základní škola J. A. Komenského Písek, 1806-2002: Pamětní kniha I. Chlapecké školy v Písku, s. 36-37.

3.3.2 Únor 1948

Komunistický převrat v únoru 1948 byl na stránkách kroniky popsán poměrně stroze:

„Dne 25. února 1948 byla jmenována první vláda Klementa Gottwalda a tím vyřešena vládní krize, která trvala již delší dobu. Nová obrozená Národní fronta je plnou zárukou, že bude dosaženo zdárných výsledků v obnově a výstavbě našeho státu.

Ministrem školství a osvěty jmenován profesor Dr. Zdeněk Nejedlý, který řídil tento resort již jednou, a to po vítězné květnové revoluci, učitelstvo jej srdečně a upřímně vítá.“⁵¹

Únorové události byly pro školu na Alšově náměstí především znamením, že se koncept *jednotné školy*, který zde byl vytvářen již od školního roku 1945/46, bude i nadále zdárně vyvíjet. Nová komunistická vláda následně v dubnu schválila *základní školský zákon*, jež byl u učitelstva přijat velmi pozitivně. Budovatelské nadšení se pedagogové snažili předat i svým svěřencům a 22. dubna 1948 na shromáždění všech žáků u příležitosti schválení tohoto zákona byli *„žáci vybídnuti, aby pilnou školní prací a ukázněností ve svém chování stali se hodnými tohoto velikého díla.“⁵²*

3.3.3 Okupace 1968

Přípravné práce na nový školní rok 1968/1969 velmi komplikovala situace kolem obsazení Československa vojsky států Varšavské smlouvy. Školní kronika tyto události reflektuje z kontextu doby poměrně odvážně:

„Práce (na přípravě nového školního roku; pozn. autora) byly velmi ztíženy nejistotou, která vznikla 21. srpna, kdy celou republiku obsadily Armády Varšavské smlouvy, zachraňující údajně naši vlast před kontrarevolucí o zvrát poměrů a návrat ke kapitalismu. Nemohli jsme pochopit toto velké nedorozumění a nepochopení ze strany našich spojenců, zvláště když celý národ po lednovém obrodném procesu se přihlásil jednoznačně k socialismu a demokracii. Vyjádřili jsme svůj nesouhlas s obsazením ČSSR rezolucí, která byla odeslána Vrchnímu veliteli vojsk varšavské smlouvy a všemu učitelstvu SSSR. Dne 26. srpna 1968 při první schůzce pedagogického sboru – po třiceti letech, jsme se dožili nového zklamání, tentokráte od dlouholetých přátel, s nimiž máme

⁵¹ SOKA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002: Památní kniha I. Obecné školy chlapecké v Písku*, s. 250.

⁵² SOKA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002: Památní kniha I. Obecné školy chlapecké v Písku*, s. 254.

spojenecké smlouvy. Přípravné práce na nový školní rok probíhaly ve velmi stísněném ovzduší.“⁵³

Geopolitická situace v oblasti střední Evropy se však po roce 1968 k lepšímu nezměnila, a proto vedení školy muselo být jasné, že zápis v kronice, který odsuzuje obsazení Československa nebylo možné před úřady, zvláště v době normalizace, obhájit. Záznam událostí ze srpna 1968 byl proto o dva roky později doplněn zápisem, který události hodnotí zcela v opačném duchu, než bylo původně:

*„Pochopili jsme velmi brzy, když strana uhýbala od socialismu v r. 1969 a podléhala nátlakům zprava. A uvědomili jsme si nutnost zákroku Armád varšavské smlouvy, zejména Sovětské armády v dubnu 1970 po nástupu nového vedení KSČ v čele s Husákem, které dokonale objasnilo nebezpečí v r. 1968. Stojíme pevně za Husákovým vedením a chceme ze všech sil pomoci k dobudování socialismu v naší vlasti. Odeslané resoluce jsme v zasedání pedagogické rady odvolali“*⁵⁴

3.3.4 Sametová revoluce 1989

Život školy na konci 80. let 20. století ovlivnily i události 17. listopadu 1989. S novým režimem se personálně obměnila důležitá místa pro školství ve státní správě a samosprávě města. To mělo samozřejmě vliv na chod školy.

„Ve školním roce 1989/90 došlo k mnoha význačným změnám. Po 17. listopadu 1989 byla odstraněna vedoucí síla a úloha KSČ. Presidentem ČSFR se stal p. Václav Havel.

Schválena byla nová vláda „národního porozumění“. Významná postavení získávají republikové orgány státní moci a státní správy.

Noví poslanci do federálního shromáždění a národních rad byli zvoleni ve volbách 8.-9. června 1990.

Krajské národní výbory jsou v postupné likvidaci. [...] Podstatnými změnami prochází také odbor školství, mládeže a tělovýchovy ONV. Po odvolání vedoucí odboru školství [...] je zvolen vedoucím odboru [...] bývalý učitel ZŠ Tomáše Šobra. Ředitelům škol

⁵³ SOKA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002: Památní kniha I. Obecné školy chlapecké v Písku*, s. 379.

⁵⁴ SOKA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002: Památní kniha I. Obecné školy chlapecké v Písku*, s. 382.

a jejich zástupcům byla pedagogickými sbory vyslovena důvěra. Někteří odešli na učitelská místa, “⁵⁵popisuje porevoluční události školní kronika.

Kromě personálních změn na odboru školství, mládeže a tělovýchovy, byla škola postižena i odchodem sedmi učitelů do nové písecké Základní školy J. K. Tyla. V průběhu školního roku se jedna z učitelek odstěhovala a další odešla na mateřskou dovolenou.

Někteří z pracovníků školy, po zpřístupnění podnikatelského prostředí, odešli z původních profesí podnikat.

4. Historie školy po roce 1989

Uvolněním poměrů a rozpadem komunistických struktur v roce 1989 se otevřela cesta k demokracii a svobodě, ve veřejném prostoru i ve školství. Rodičům a jejich dětem se naskytly nové možnosti ve vzdělání. Těmto změnám šly naproti i vzdělávací organizace.

Již dne 3. května 1990 byla schválena novela školského zákona⁵⁶, která kromě toho, že umožnila zakládání soukromých a církevních škol, rozšířila výuku cizích jazyků, nařídila i obnovení devátých tříd. Tyto změny se samozřejmě dotkly i Základní školy Jana Amose Komenského. V prvním porevolučním školním roce 1990/1991 byla zahájena výuka anglického a německého jazyka, o rok později už existovala i nová devátá třída.

Obyvatelé Písecka, po ukončení komunistického režimu, dostali možnost rozhodovat o tom, do které základní školy dají své potomky. Nyní měli na výběr z více škol, než tomu bylo před rokem 1989. Nebylo již nutné ani dodržet docházku dítěte v místě jeho bydliště. Umístění školy v centru města se tak stalo ne zcela praktickým pro mladé rodiny bydlící na sídlištích, v okrajových částech města. Dostupnost městskou hromadnou dopravou nebyla dostačující. A přesto se vedení školy na Alšově náměstí snažilo pro své stávající žáky udělat maximum, vytvořit příjemnou rodinnou atmosféru, která se nabízela velikostí školy, školního kolektivu žáků a sboru pedagogů. Vládla zde přívětivá atmosféra, jak mezi žáky a učiteli, tak i mezi učiteli a rodiči.

⁵⁵ SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002: školní rok 1989-90.*

⁵⁶ Zákon č. 171/1990 Sb.: *Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních a středních škol*, ročník 1990, číslo 171.

Pedagogové se snažili pro své svěřence školu učinit velmi zajímavou, vymýšleli aktivity, jak pro dobu vyučování, tak i pro volný čas – pro žáky z prvního stupně ve školní družině a pro ty starší ve školním klubu.

Bylo pořádáno velké množství exkurzí a výletů do blízkého okolí i po celé Československé a později České republice. Těmito aktivitami se celý pedagogický sbor snažil získat nové zájemce o školu Jana Amose Komenského.

Přes všechny tyto snahy a aktivity docházelo k úbytku žáků. Ve školním roce 1989/1990 docházelo do školy 543 žáků, ale o rok později, ve školním roce 1990/1991 už jen 385.⁵⁷

4.1 Příčiny návrhu na zrušení školy

Do roku 1989 v Písku existovalo pět základních škol: Základní škola Kapitána Jaroše⁵⁸, Základní škola Tomáše Šobra, Základní škola Maxima Gorkého⁵⁹, Základní škola Jana Husa a Základní škola Jana Amose Komenského. Na přelomu 80. a 90. let 20. století vznikly další dvě nové školy. V roce 1988 zahájila provoz Základní škola Josefa Kajetána Tyla a v roce 1990 byla založena Základní škola Svobodná, která se od předchozích lišila hlavně v odlišném přístupu a používání waldorfské pedagogiky.

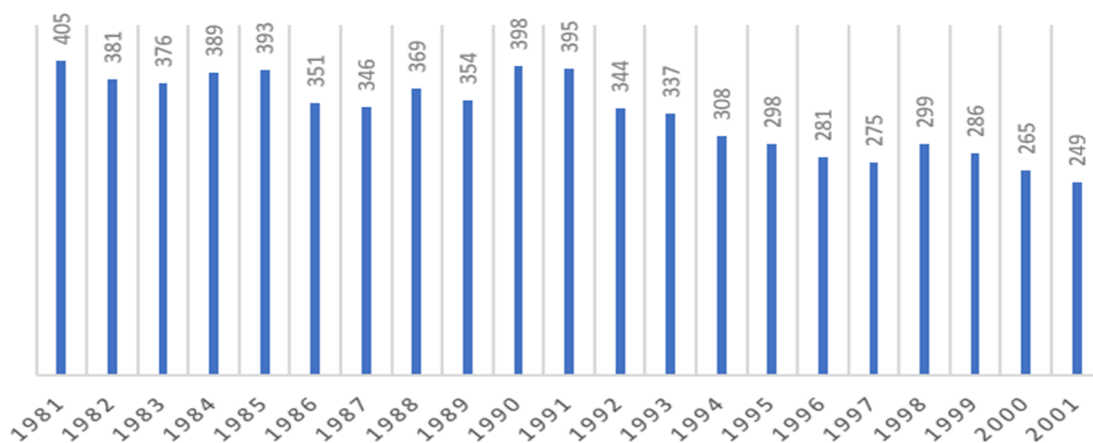
Základní škola Komenského nikdy nebyla velkou vzdělávací institucí, vždy patřila ke školám, které měly méně žáků než její konkurence. O to více se tento problém projevil na začátku 90. let 20. století, kdy porodnost v Písku klesala a počet dětí, které měly nastupovat do 1. tříd se snižoval. Vzhledem ke klesajícímu počtu narozených dětí byl tak Písek, co se týkalo počtu základních škol, dá se říci naddimenzovaný.

⁵⁷ Srov. SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*: školní rok 1989-90, školní rok 1990-91.

⁵⁸ Po roce 1989 přejmenována na T. G. Masaryka.

⁵⁹ Po roce 1989 přejmenována na Edvarda Beneše.

POČET NAROZENÝCH

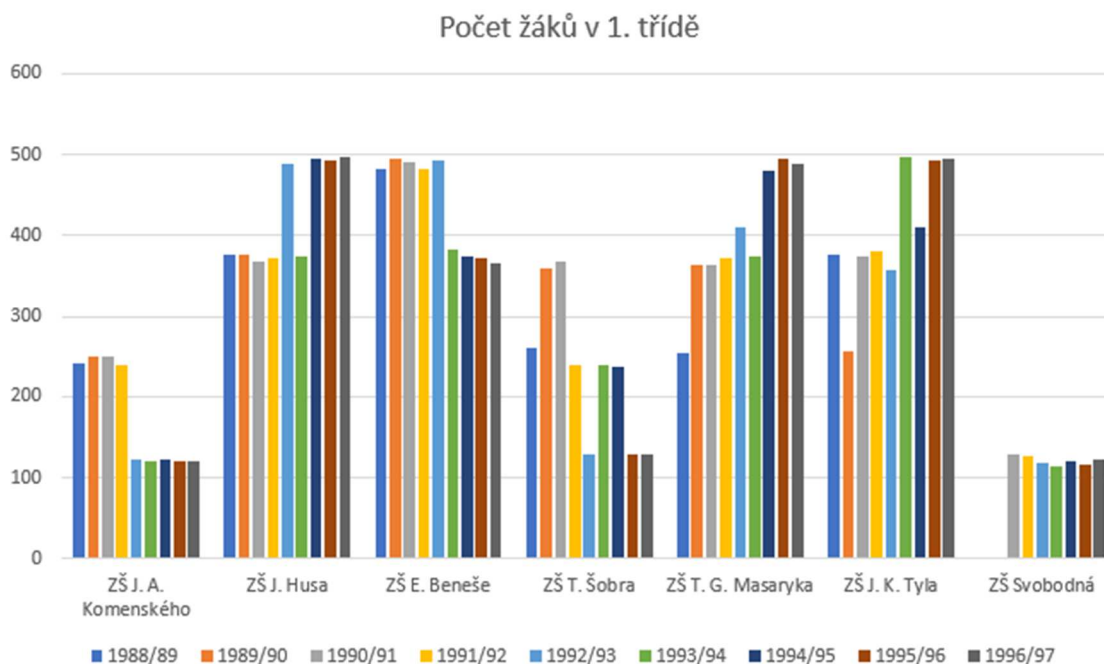
Graf 1 – Klesající počet narozených dětí v Písku. Zdroj dat: ČSÚ⁶⁰

Kromě populačního problému, nastal u školy na Alšově náměstí také problém technický. Budova školy J. A. Komenského byla nejstarší fungující školní stavbou v celém Písku. Tato výjimečnost však přinášela i omezení. Zařízení budovy, hlavně učeben, bylo již zastaralé a nedostatečné pro moderní, porevoluční výuku. Chyběla tělocvična či jakékoliv jiné zázemí pro tělesnou výchovu, pracovní vyučování atd. Ačkoliv se na začátku 80. let plánovalo vybudovat potřebné zázemí v Soukenické ulici, nebylo to nakonec uskutečněno z důvodu bytové výstavby. A vzhledem k tomu, že novější a moderněji zařízené školy měly dostatečnou kapacitu, nebyla ze strany města jako zřizovatele ani potřeba starou školu Jana Amose Komenského rekonstruovat. Ostatně spekulovalo se, že nová Základní škola Jana Kajetána Tyla má stávající školu na Alšově náměstí zcela nahradit.⁶¹

Všechny tyto faktory se projeví v 1. polovině 90. let 20. století. Prvním kritickým obdobím pro Základní školu Jana Amose Komenského se stal školní rok 1992/1993. Početná a kvalitní konkurence, nedostatečné prostory a snižující se počet dětí školou povinných vyústil v problém s naplněním 1. třídy. Z razantního snížení počtu nových prvňáčků se škola nevzpamatovala.

⁶⁰ Databáze demografických údajů za obce ČR: Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971-2017). In: *Český statistický úřad* [online]. Graf vlastní zpracování.

⁶¹ Srov. *ALMANACH Základní školy J. K. Tyla v Písku*, s. 8.

Graf 2 – Přehled počtu žáků prvních tříd v Písku. Zdroj dat: ŠÚ⁶²

5. Cesta zániku ZŠ J. A. Komenského

5.1 Průběh jednání o zrušení školy

Od školního roku 1992/1993 měla Základní škola Jana Amose Komenského problémy s naplněním 1. třídy. Tento problém pokračoval po následující čtyři roky a vyústil v rozhodnutí školu uzavřít.

Dne 20. listopadu 1997 projednala Komise pro výchovu a vzdělávání města Písku návrh na zahájení útlumového programu na písecké Základní škole Jana Amose Komenského od školního roku 1998/1999. Tento návrh schválila rada města Písku ve svém usnesení č. 404/97.

Důvodů k zahájení útlumového programu na Základní škole Jana Amose Komenského bylo podle Komise pro výchovu a vzdělávání hned několik. Hlavní příčinou však byly klesající počty narozených dětí – například v roce 1997 se v Písku narodilo 70 % dětí ve srovnání s rokem 1992.

Počet dětí, které ve školním roce 1997/1998 končily svou docházku v mateřské škole a měly nastoupit ve školním roce následujícím do 1. tříd, byl jen 400. Na tento

⁶² Výroční zpráva školského úřadu Písek. Písek, 1996. Graf vlastní zpracování.

objem budoucích školáků byly ostatní písecké základní školy dostatečně připraveny, jejich kapacita byla o mnoho větší.

Všechny tyto faktory a také skutečnost, že Základní škola Jana Amose Komenského měla již v uplynulých čtyřech letech problémy s otevřením 1. třídy, vedly k návrhu nevypisovat na této základní škole od školního roku 1998/1999 zápis do 1. třídy.

Útlumový program tedy spočíval v tom, že každý rok se počet tříd na 1. stupni snižoval. Podle plánu rady města v okamžiku, kdy na 1. stupni základní školy Jana Amose Komenského nebude žádná třída, bude 2. stupeň zařazen pod Základní školu Jana Husa. Tím mělo být umožněno všem dětem dokončit povinnou školní docházku.⁶³ Podle plánu měl útlumový program trvat pět let, do roku 2002.

5.2 Vlastní proces zrušení školy z pohledu městské samosprávy

Pomyslná poslední čára za osudem Základní školy Jana Amose Komenského se napsala na jednání zastupitelstva města Písku, dne 2. května 2002. Jednadvacátým bodem programu totiž byl „Návrh na zrušení Základní školy J. A. Komenského k 31. 8. 2002“. Zastupitelstvo k tomuto bodu jednání přijalo usnesení č. 199/02: „Zastupitelstvo města ruší Základní školu J. A. Komenského Písek, Alšovo náměstí 75 k 31. 8. 2002“.⁶⁴

K usnesení byla přiložena důvodová zpráva, která praví:

„Usnesením rady města č. 404/97 byl na Základní škole J. A. Komenského Písek od školního roku 1998/99 zahájen útlumový program z důvodů dlouhotrvajících problémů při zápisu do 1. třídy.

V současné době navštěvuje Základní školu J. A. Komenského Písek 83 žáků (5. třída + II. stupeň). Na návrh ředitelky J. Texlerové bude činnost školy ukončena k 31. 8. 2002. Po dohodě s rodiči jsou všichni žáci bez problémů umístěni od 1. 9. 2002 na ostatní základní školy v Písku. Celá 9. třída, včetně třídní učitelky, přejde na základní školu J. K. Tyla Písek. Personální záležitosti byly průběžně řešeny s referátem školství okresního úřadu a od 1. 9. 2002 nezůstane žádný učitel této školy bez práce.

⁶³ Srov. Návrh na zahájení útlumového programu ZŠ J. A. Komenského Písek (usnesení č. 404/97).

⁶⁴ Návrh na zrušení základní školy J. A. Komenského k 31. 8. 2002. In: *Usnesení ze zasedání zastupitelstva města, které se konalo ve čtvrtek 2. května 2002*, s. 22.

Uvolňované třídy od roku 1998 byly postupně pronajímány – v současné době zde vyučuje Soukromá střední výtvarná škola, Střední umělecko průmyslová škola, Soukromá jazyková škola, Jazykové centrum a sídlí zde fotoateliér Z. Javůrka, který slouží jako odborná učebna pro výše uvedené odborné školy, kde p. Javůrek také vyučuje.

O prostory, které budou k dispozici po ukončení činnosti školy, je zájem z řad stávajících nájemců a dále Městské knihovny, Základní umělecké školy Písek a Sociálně zdravotní fakulty Jihočeské univerzity České Budějovice. Toto bude řešeno samostatně a návrh bude předložen radě města do konce června t. r.

K vyřazení Základní školy J. A. Komenského Písek, Alšovo náměstí 75 ze sítě škol k 31. 8. 2002 je nutné doložit zrušení základní školy zřizovatelem, městem Písek. Následně požádá obor školství, kultury a CR Krajský úřad o souhlas se zrušením, v souladu s §14, odst.2 zák. č. 564/90 Sb. v platném znění a Základní škola J. A. Komenského Písek, Alšovo náměstí 75 bude zrušena k 31. 8. 2002, tj. ke konci školního roku 2001/2002.

*S touto zprávou bude seznámena komise pro výchovu a vzdělávání dne 23. 4. 2002.*⁶⁵

5.3 Vlastní proces zrušení školy z pohledu zaměstnanců ZŠ J. A. Komenského

Ukončení provozu základní školy se neobešlo bez konkrétních kroků samotných zaměstnanců Základní školy J. A. Komenského. Již od začátku posledního školního roku 2001/2002 čekala na všechny pedagogické a nepedagogické pracovníky náročná práce. Nešlo jen o přípravu na vyklízení budovy, ale hlavní úkol spočíval ve zdárném přesunu žáků a pedagogů na jiná pracoviště a správném vyřízení všech administrativních povinností spojených s likvidací vzdělávací instituce.

Již v říjnu 2001 byli rodiče na třídních schůzkách⁶⁶ seznámeni s úskalími spojenými s ukončením provozu školy a s předběžným postupem přeřazení žáků na jiné základní školy. V listopadu a prosinci pak probíhala jednání na školských úřadech městského a okresního úřadu, a současně se v tu dobu vedlo vyjednávání se Základní školou Tomáše Šobra na přesun všech dosavadních žáků na tuto školu. Tento požadavek se však nakonec ukázal být zcela nereálným.

⁶⁵ Zrušení základní školy J. A. Komenského Písek, Alšovo nám. 75 k 31. 8. 2002. In: *Materiál pro jednání zastupitelstva města Písku dne 2. 5. 2002.*

⁶⁶ Srov. SOkA Písek, f. Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002: školní rok 2001/2002.

K 31. prosinci 2001 přestal být pracovní kolektiv školní kuchyně a jídelny zaměstnán Základní školou J. A. Komenského a od 1. ledna 2002 byly kuchařky zaměstnány pod Gymnáziem Písek. Stejně tak správa zařízení školní jídelny byla předána gymnáziu.⁶⁷

V druhém pololetí byl osud žáků viděn už v jasnějších obrysech. Dne 8. ledna 2002 ředitelka školy seznámila rodiče s nejschůdnější variantou – přeřazení žáků do škol podle jejich bydliště. Na této třídní schůzce rodiče obdrželi formulář s žádostí o přeřazení svého dítěte do příslušného spádového školského obvodu. Po této třídní schůzce probíhala další jednání s řediteli ostatních základních škol o přijetí žáků, tentokrát již dle přání a požadavků samotných rodičů.⁶⁸

Všichni oslovení ředitelé souhlasili s přijetím konkrétních žáků na své školy, a tak žáci mohli přestoupit na školu, kterou si se svými rodiči vybrali. Bylo také dohodnuto, že celá 8. třída mohla přejít i se svojí třídní učitelkou na základní školu J. K. Tyla. Stalo se tak na základě požadavku, aby přestup byl co nejméně problémový, neboť žáci byli ve stejném kolektivu se svou třídní učitelkou již od 6. třídy.⁶⁹

Celkem přešlo na jiné základní školy 65 žáků (ZŠ J. K. Tyla: 29, ZŠ J. Husa: 21, ZŠ T. Šobra: 7, ZŠ T. G. Masaryka: 3, ZŠ E. Beneše: 2, ZŠ Protivín: 2, Gymnázium Vodňany: 1), dalších 17 žáků bylo přijato na střední školy a střední odborná učiliště.⁷⁰

V úterý 28. května 2002, tři týdny po konečném rozhodnutí zastupitelstva města Písku o zrušení Základní školy J. A. Komenského, proběhla poslední třídní schůzka. Ta se již nesla v duchu loučení a vzpomínání.⁷¹

Likvidace školních pomůcek a zařízení probíhala od ledna 2002. Píseckým školám bylo nabídnuto veškeré vybavení školy, včetně nábytku a dalšího zařízení. O majetek Základní školy J. A. Komenského byl velký zájem. Nejvíce školních pomůcek a nábytku bylo převedeno do majetku Základní školy J. K. Tyla, ZŠ Svobodné a T. G. Masaryka. Odepsání majetku se uskutečnilo standardně skrze inventarizační knihy.⁷²

⁶⁷ Srov. SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*: školní rok 2001/2002.

⁶⁸ Srov. SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*: školní rok 2001/2002.

⁶⁹ Srov. SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*: školní rok 2001/2002.

⁷⁰ Srov. SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*: školní rok 2001/2002.

⁷¹ Srov. SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*: školní rok 2001/2002.

⁷² Srov. SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*: školní rok 2001/2002.

6. Úvahy a plány o novém kulturní využití školní budovy

Po roce 2002, kdy byla Základní škola J. A. Komenského zrušena a prostor budovy vyklizen, uvažovalo se, jak s prázdnou budovou dále naložit. Než se zrodil nápad na přesun knihovny, obývaly učebny bývalé základní školy jiné vzdělávací instituce a nejen ony.

Od roku 2000 zde fungovala kuchyně a školní jídelna i pro potřeby píseckého gymnázia, která po zrušení základní školy sloužila výhradně gymnáziu. Po zahájení útlumového programu v roce 1998 došlo v budově školy k postupnému uvolňování učeben, které následně poskytly zázemí dalším vzdělávacím institucím.

Své dočasné útočiště zde našly Soukromá střední výtvarná škola, Střední umělecko-průmyslová škola, Soukromá jazyková škola a Jazykové centrum. Kromě škol zde sídlil také fotoateliér Z. Javůrka, ten však nebyl pouhým místem pro podnikání, ale sloužil také jako odborná učebna pro spolu-sídlící odborné školy. V prostoru základní školy se nacházela také sociálně-terapeutická dílna občanského sdružení Horizont, grafické studio, ale i charitativní obchod „Nepotřebné věci – mohou pomoci přeci“. Městská knihovna si zde ve třech místnostech zřídila svůj sklad⁷³, vzhledem k vlastním nedostatečným prostorům,

6.1 Cesta od školy ke knihovně

Prvotní nápad využít bývalou školu Jana Amose Komenského na píseckém Alšově náměstí pro novou budovu městské knihovny se zrodil v roce 2007 na jednání Rady města Písku⁷⁴, kdy rada uvažovala o zřízení Komunitního centra celoživotního vzdělávání regionu Písecko. Po tomto jednání bylo vypsáno výběrové řízení na projektanta rekonstrukce, a stejně tak vypracovaná projektová dokumentace pro stavební řízení, a bylo vydáno stavební povolení. Nicméně, z důvodu neúspěšné žádosti o dotaci na realizaci stavby ze strukturálních fondů nebyl záměr realizován a byl zcela pozastaven. Tato skutečnost neutěšeným podmínkám písecké městské knihovny ovšem nijak nepomohla.

⁷³ Srov. Pasport budov. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 16. 06. 2011*, s. 20-24.; Srov. Pasport budov – zadání zpracování studie využitelnosti budov ve vlastnictví města Písku. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 31. 01.*, s. 14-19.

⁷⁴ Srov. Návrh zadání veřejné zakázky: „Městská knihovna Písek v objektu čp. 75–77, Alšovo nám. v Písku, zpracování projektové dokumentace stavby“. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 16.05.2013*, s. 2.

Písecká městská knihovna se velmi dlouhou dobu potýká s nedostatečnou a nevyhovující kapacitou svého objektu. Kromě podmínek neuspokojujících stavebně, jako je absence bezbariérového přístupu do objektu knihovny a jednotlivých pater, zastaralá úroveň sociálního zařízení i obecně zázemí pro zaměstnance, se knihovna potýká hlavně s nepostačujícím místem pro knihovní fond. Knihovna má nedostatek míst pro čtenáře, ať už se jedná o studovny, přednáškové místnosti, kvalitní počítačové učebny s dostupným veřejným internetem nebo jen o prostor mezi regály s knihami. Ačkoliv od roku 2009 proběhlo několik interiérových a stavebních úprav, podmínky objektu nedovolují změnit stav natolik, aby knihovna fungovala v řádném režimu tak, jak jí to ukládá knihovní zákon a vládou schválená Koncepce rozvoje knihoven.⁷⁵

Přesto, že bývalá škola Jana Amose Komenského byla zahrnuta v záměrech radních města Písku pro novou knihovnu již od roku 2007, a v roce 2009 byla vypracovaná i projektová dokumentace pro stavební řízení, nebyla cesta k realizaci projektu nakonec tak jednoduchá, jak by se mohlo na první pohled zdát.

Dne 17. června 2010 na jednání Rady města předložil ředitel Městské knihovny šest variant, kam by bylo možné umístit novou městskou knihovnu:

„Varianta 1 – Komunitní centrum (jedná se o již zpracovaný projekt komunitního centra v bývalé škole J. A. Komenského – Alšovo nám. 75).

Varianta 2 – Komunitní centrum – redukované – varianta počítá s umístěním knihovny do 2 a 3NP tak, aby bylo možné využít INP pro potřeby a záměry města Písek.

Varianta 3 – Sladovna – nerozdělená – celá knihovna umístěna do prostor Sladovny, nezapočten další možný prostor v INP o velikosti 223 m² vyhrazený lapidáriu a výstavě „Zápasy“ Františka Vláčila.

Varianta 4 – Sladovna – rozdělená – s ohledem na prostor oddělena ekonomická část knihovny a ponechána v současné budově č. p. 85

Varianta 5 – Dům č. p. 1–s ohledem na prostor oddělena ekonomická část knihovny a ponechána v současné budově č. p. 85

⁷⁵ Srov. DUB, Roman. *Koncepce činnosti Městské knihovny Písek na léta 2018 až 2023*, s. 3-4.

*Varianta 6 – Dům č. p. 84 – sousední dům (nyní v soukromém vlastnictví)*⁷⁶

Z těchto variant si dne 2. září 2010 Rada města vybrala dvě nejvhodnější – č. 2 redukovanou variantu projektu komunitního centra umístěného do 2., 3., a částečně 1. nadzemního podlaží bývalé Základní školy Jana Amose Komenského na Alšově náměstí, a variantu č. 3, umístění do všech volných prostor Sladovny, které byly před rekonstrukcí. Skrze usnesení č. 504/10 pak uložila odboru rozvoje, investic a majetku města dále rozpracovat tyto varianty z hlediska technické realizace a dopadu na rozpočet města.⁷⁷

Po předložení rozpracovaných variant se nakonec rada města usnesla, že své rozhodnutí odloží, alespoň do té doby, než bude vypracována studie řešení přemístění Městské knihovny Písek do objektu Sladovny, včetně propočtu nákladů stavby, a dále zpřesněna cena za realizaci přemístění knihovny do objektu na Alšově náměstí v čp. 75-77.⁷⁸

O více než rok později, dne 13. října 2011 se rozhodla Rada města nakonec podpořit záměr přesunu městské knihovny do objektu Sladovny.

Podle důvodové zprávy k přemístění Městské knihovny Písek nabízela varianta Sladovny výhodu především v tom, že by přesun nevyžadoval další finanční náklady nad rámec těch, které by byly potřeba pro transfer a postupné zařizování knihovny. Část Sladovny byla totiž zcela prázdná a nevyužívaná. Což se nedalo říci o budově bývalé školy na Alšově náměstí. Prostory v té době byly z větší části obsazené nájemci, školní jídelnou gymnázia a z části využívané i jako archiv městského úřadu. Kromě toho byla provozuschopnost této budovy na samé hranici životnosti. Jako jediná výhoda bývalé školy se pro radní jevila již vypracována dokumentace pro stavební povolení a potencionální parkoviště pro 10 automobilů na dvoře budovy.⁷⁹

⁷⁶ Srov. Návrh umístění Městské knihovny Písek. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 13.10.2011*, s. 2.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Srov. Návrh umístění Městské knihovny Písek. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 13.10.2011*, s. 3.

⁷⁹ Srov. Návrh umístění Městské knihovny Písek. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 13.10.2011*, s. 4-5.

Zdalo by se, že osud nové městské knihovny je určen. Písecká městská rada se vyjádřila jednoznačně. Jenže jak už to v politice bývá, rozhodnutí a záměry se v průběhu času upravují a mění. Ne jinak tomu bylo i u záměru umístění nové městské knihovny ve Sladovně.

Dne 31. ledna 2013 byla na jednání píseckého zastupitelstva předložena *Studie využitelnosti budov ve vlastnictví města Písku*, která přesto, že vlastně jen vyčíslovala náklady na údržbu jednotlivých budov, nečekaně změnila „běh dějin“.

Ačkoliv starosta města O. Veselý nejprve navrhoval usnesení ve znění:

„ZM bere na vědomí informaci ohledně stavu, nutných opravách a využitelnosti budov ve vlastnictví města Písku a nesouhlasí se zadáním studie dalšího využití všech budov uvedených v důvodové zprávě. Ukládá radě města předložit na nejbližším zasedání ZM varianty přesunu městské knihovny do nezrekonstruované části Sladovny a budovy bývalé základní školy na Alšově náměstí s vyčíslením odhadů nákladů na rekonstrukci těchto prostor, seznámením s mírou stupně projektové dokumentace a porovnáním slabých a silných stránek obou prostor.“⁸⁰

Nakonec se zastupitelé po rozsáhlé diskuzi rozhodli jinak a přijali usnesení č. 45/13 ve znění: *„Zastupitelstvo města bere na vědomí informaci ohledně stavu, nutných opravách a využitelnosti budov ve vlastnictví města Písku, a nesouhlasí se zadáním studie dalšího využití všech budov uvedených v důvodové zprávě. Současně **ukládá radě města zahájit přípravné práce na přesunu Městské knihovny Písek do budovy bývalé školy J. A. Komenského.**“⁸¹*

Na jednání zastupitelstva města padly dva zásadní argumenty, které o uskutečnění tohoto záměru rozhodly. Prvním argumentem bylo, že nezrekonstruovaná část Sladovny, která byla pro novou knihovnu v roce 2011 vybrána, nevytváří žádné finanční náklady navíc, a tudíž město nemusí akutně řešit její využitelnost. Druhým argumentem byla informace, že naproti tomu budova bývalé školy na Alšově náměstí je ve velmi dezolátním stavu a musela by se do její akutní opravy investovat stamilionová částka tak jako tak. Nespornou výhodou byla také skutečnost, že projektová dokumentace

⁸⁰ Pasport budov – zadání zpracování studie využitelnosti budov ve vlastnictví města. In: *Upravený zápis ze zasedání zastupitelstva města, které se konalo ve čtvrtek 31. 01. 2013*, s. 22.

⁸¹ Pasport budov – zadání zpracování studie využitelnosti budov ve vlastnictví města. In: *Upravený zápis ze zasedání zastupitelstva města, které se konalo ve čtvrtek 31. 01. 2013*, s. 22.

k využitelnosti bývalé Základní školy Jana Amose Komenského byla zpracována již v roce 2009, na rozdíl od Sladovny, kde zastupitelé měli k dispozici jen vypracovanou studii.⁸²

6.2 Bývalá škola J. A. Komenského jako nová městská knihovna

Po finálním rozhodnutí zastupitelstva města v lednu 2013 o přesunu městské knihovny do bývalé základní školy na píseckém Alšově náměstí mohla být konečně zahájena cesta pro zdárné dokončení přeměny budovy Základní školy Jana Amose Komenského na novou městskou knihovnu. Ačkoliv byla ještě dlouhá a trnitá.

Nedlouho po schůzi zastupitelstva schválila Rada města v průběhu roku 2013 na svých dalších zasedáních záměr vypracovat projektovou dokumentaci a vypsat architektonickou soutěž na úpravu interiéru nové městské knihovny a centra vzdělávání. Architektonická soutěž byla roce 2014 vyhodnocena a Rada města Písku na svém zasedání dne 9. října 2014 přijala usnesení č. 626/14, ve kterém určuje dodavatelem „... veřejné zakázky „Městská knihovna Písek, Alšovo nám. č.p. 75–77 - PD“, Studio A.B.S. spol. s r.o., [...] a pověřuje starostu města podpisem smlouvy o dílo.“⁸³

Na základě tohoto usnesení byla k realizaci stavby vypracována projektová dokumentace, vytvořen položkový rozpočet stavby a vydáno stavební povolení.

V rámci příprav byl zpracován také projekt centra vzdělávání, který měl v souvislosti s novou budovou městské knihovny vyřešit problematiku celoživotního, zájmového a neformálního vzdělávání. Souhrnný projekt se stal primárním podkladem pro žádost o finanční podporu z integrovaného regionálního operačního programu.⁸⁴

Nejdůležitější událost, která se uskutečnila po zahájení přípravných prací na přesun nové městské knihovny do bývalé školy Jana Amose Komenského v roce 2013, se uskutečnila dne 29. září 2016, kdy zasedalo zastupitelstvo města a jedním z bodů programu byla „realizace projektu „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání“.

Zastupitelstvo města Písku tehdy konečně schválilo realizaci projektu Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání a uložilo svým odborům, kromě záměru podat

⁸² Pasport budov – zadání zpracování studie využitelnosti budov ve vlastnictví města. In: *Upravený zápis ze zasedání zastupitelstva města, které se konalo ve čtvrtek 31. 01. 2013*, s. 22.

⁸³ Návrh na určení dodavatele veřejné zakázky „Městská knihovna Písek, Alšovo náměstí č.p. 75-77 – PD“. In: *Upravené usnesení ze zasedání rady města, které se konalo ve čtvrtek 09.10.2014*, s. 3

⁸⁴ Srov. DUB, Roman. *Koncepce činnosti Městské knihovny Písek na léta 2018 až 2023*, s. 4.

žádost o dotaci v rámci 61. výzvy Integrovaného regionálního operačního programu, zahájit realizaci rekonstrukce a přestavby budovy bývalé školy na Alšově náměstí. Celý proces, od zahájení realizace projektu po zahájení provozu knihovny, měl trvat dva roky. Slavnostní otevření knihovny bylo naplánováno na listopad nebo prosinec roku 2018. Nicméně z důvodu podání žádosti o dotaci bylo určeno i datum nejzazšího ukončení realizace projektu, a to na den 28. června 2019.⁸⁵

V té době také bylo již jasné, jak nová knihovna bude vypadat. Vítěz architektonické soutěže vycházel z historického charakteru města a z původního vzhledu Základní školy Jana Amose Komenského, vystavěné v 2. polovině 19. století. S tím souvisela především snaha zbavit budovu bývalé školy veškerých novodobých přístaveb a nevhodných stavebních úprav. Při těchto očišťujících zásazích byly v průběhu roku 2017 objeveny unikátní malby z 19. století. Podle historiků⁸⁶ se jedná o nejmonumentálnější historizující malby zámeckého typu, které jsou v Písku dostupné. Jedná se o „...*hustou síť sloupů s korintskými hlavicemi, jejichž vzdálenost je cca 1,5 m od sebe. Na stropě je realizována celoplošná šablonová výzdoba z ruky. Na stropě nad okny se nacházejí oválná zrcadla.*“⁸⁷ Malby jsou součástí původní slavnostní auly, ve které dne 2. září 1888 večeřel císař František Josef I.⁸⁸ při své návštěvě Písku.

Přestavba bývalé základní školy byla naplánována od dubna 2017 do srpna 2018, s tím, že ihned poté začne realizace vnitřního a venkovního vybavení. Kromě interiérů, bylo nutné novou knihovnu vybavit informační a komunikační technologií. Jako na předchozí požadavky, tak i na ICT byla vypsána veřejná zakázka. Nicméně ta byla nakonec, z důvodu nevyhovujících nabídek, zrušena.

⁸⁵ Srov. Realizace projektu „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání“. In: *Materiál pro jednání zastupitelstva města Písku dne 29. 09. 2016*, s. 2-3; Realizace projektu „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání“. In: *Upravený zápis ze zasedání zastupitelstva města, které se konalo ve čtvrtek 29.09.2016*, s. 23

⁸⁶ KOLÁŘOVÁ, Libuše. V bývalé škole byly objeveny malby z 19. století. In: *Písecký deník* [online].

⁸⁷ Návrh na schválení udělení výjimky a následného schválení dodavatele veřejné zakázky: „Městská knihovna Písek – rekonstrukce historických maleb“. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 19.10.2017*, s. 2.

⁸⁸ Srov. SOKA Písek, f. *Podpůrný občanský spolek Samaritán Písek, 1872–1972: Památní kniha spolku píseckých vojenských vyloužilců založená v roce 1872, Gedenk-Buch des Piseker Militär-Veteranen-Vereines Gegründet im Jahre 1872*, s. 52-55.

Zrušení a následné vypsání nové veřejné zakázky na dodávku a instalace ICT zařízení v objektu bývalé školy tak zapříčinilo posunutí termínu otevření nové budovy městské knihovny pro veřejnost.⁸⁹ Zpřístupnění Městské knihovny Písek a centra vzdělávání je tak naplánováno, oproti prosincovému termínu roce 2018, na duben 2019.⁹⁰

⁸⁹ Srov. Zrušení veřejné zakázky: „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání – ICT a návrh na zadání veřejné zakázky: „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání – ICT opakované zadání“. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 25. 10. 2018*, s. 3; Srov. Návrh na schválení dodavatele veřejné zakázky „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání – ICT opakované zadání“. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 25.02.2019*.

⁹⁰ Srov. MALOTOVÁ, Irena. Stavba nové knihovny je hotová, otevírat se bude na jaře. In: *Písek: Oficiální web města* [online].

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo seznámit čtenáře se zánikem Základní školy Jana Amose Komenského, včetně úvah o využití objektu nejstarší školní budovy v Písku, které nakonec vyvrcholily zbudováním nové městské knihovny.

Při vypracování práce se však vyskytly neočekávané problémy, kvůli kterým jsem bohužel nemohl vytěžit všechny zamýšlené prameny. Nejzávažnější překážkou bylo nařízení Evropského parlamentu *o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů* – tzv. GDPR, a s ním související úprava zákona *o archivnictví a spisové službě*, a skartační doba úředních dokumentů. Tato opatření podstatně zúžila množství dostupných informací.

Kvůli uvedení do kontextu tématu, jsem nejprve představil historii města i dějiny píseckého školství, stejně jako historii školy. Škola v průběhu času zažila mnoho dobrých, ale i špatných dob. Potýkala se nejen s událostmi, které jí přesahovaly, ale také s těmi, které se uskutečnily pouze v místě jejího působení. Ostatně jedna taková místní událost zapříčinila její zánik. Demografická situace je někdy neúprosná...

Mohlo by se zdát, že se zánikem Základní školy Jana Amose Komenského, přišlo město o jedno z míst, kde se mohly děti vzdělávat, čerpat nové znalosti, vědomosti a dovednosti, rozvíjet svou tvůrčí činnost, trávit svůj volný čas, bavit se s kamarády. Musíme se ale na vzniklou situaci podívat i z druhé stránky. Na stejném místě, ve stejných prostorách se zároveň zrodilo místo nových možností, dalšího vzdělávání, a to nejen pro děti a mládež, ale pro celou širokou veřejnost.

Budova bývalé základní školy prošla velmi náročnou, dlouhou rekonstrukcí a neztratila nic ze své krásy a honosnosti. Budova zůstala v původní architektonické podobě, která zcela zapadá do krásného prostředí Alšova náměstí. Uvnitř se však zrodila úplně nová instituce. A její využití není vůbec zanedbatelného významu. Naopak. Z budovy se stala knihovna. Ale ne obyčejná knihovna. Nakolik citlivě se přistoupilo k rekonstrukci exteriéru budovy, stejně tak citlivě se přistupovalo i k rekonstrukci interiérů. Myslím, že výsledek zcela odpovídá novému záměru. Nový způsob využití budovy je totiž vlastně také „školou“.

Nově zrekonstruovaná budova se velmi brzy zcela jistě stane centrem kulturního a osvětového dění v Písku. Stavba se nachází v historickém centru města v zastavěné

lokalitě, proto se její kubatura nemohla enormně zvětšovat. Velmi vhodně byly proto přebudovány veškeré interiéry i venkovní prostory bývalého dvora a zázemí školy. Celý nový prostor je členěn na několik účelově odlišných zón.

Z venkovních míst je dnes letní relaxační zóna s travnatou plochou s lavičkami, židličkami a stolky, které lákají k odpočinku. Na bývalém nádvoří školy byla vystavěna pódia pro pořádání koncertů a divadelních představení. Tento prostor budou moci využívat nejen profesionální, ale i amatérské divadelní spolky a také žáci základních a středních škol pro pořádání svých vlastních projektů. Je zde prostor i pro letní venkovní kavárnu. Ještě jedna kavárna se nachází uvnitř budovy a bude otevřena pro návštěvníky – čtenáře celoročně.

V interiéru bychom dnes již těžko hledali školní třídy s černými tabulemi a stupínky. Z bývalých tříd, a nejen z nich, vznikly rozsáhlé, světlé výpůjční prostory s knihami a se všemi nejmodernějšími technologiemi. Jsou zde čítárny a studovny, které skýtají tiché a klidné prostory pro čtení a vzdělávání se. A že si budou mít čtenáři z čeho vybírat svědčí i vlastnictví 160 000 kusů knih, kterými knihovna v současné době disponuje. Zde si na své přijdou právě žáci základních škol, protože právě děti v tomto věku začínají znovu vyhledávat „své hrdiny“. Navzdory internetovým a jiným zdrojům, mnozí z nich právě v knihách.

Novinkou, která zcela jistě přispěje ke vzdělávání, je vznik lingvistických buněk. Zde se bude moci veřejnost, spolu s rodilými mluvčími, věnovat studiu a zdokonalování se v cizích jazycích. V Písku se jedná o nový, ojedinělý projekt, který přinese podporu studiu cizích jazyků a určitě toto studium oživí. Počítá se i se spoluprací se základními a středními školami.

Zcela unikátně je vyřešeno využití horního patra budovy, kde je umístěna observatoř. Protože je jediná v Písku, už nyní je o její návštěvu velký zájem. Návštěvníci zde budou moci sledovat nejenom nekonečnou krásu noční oblohy, pozorovat hvězdy a měsíc, ale se speciálními filtry budou moci pozorovat i Slunce. Mezi prvními, již nyní objednávacími se návštěvníky, jsou pedagogové se žáky jak ze základních, tak i středních škol v Písku a okolí. I toto je důkaz, že budova bude znovu využívána pro vzdělávání dětí a mládeže.

Jak již bylo řečeno – nová instituce je vlastně také „školou“ a je dobře, že tato krásná budova, historicky zasvěcena vzdělávání dětí a mládeže, bude i nadále tomuto ušlechtilému cíli sloužit.

Slavnostní znovuotevření budovy bývalé základní školy proběhne dne 20. dubna 2019 a motto Jana Amose Komenského, hrdě se skvoucí na fasádě „*Pojď sem synu, uč se moudrým býti*“ bude od toho okamžiku znovu naplňováno.

Seznam použitých zdrojů

Prameny

SOkA Písek, f. *Podpůrný občanský spolek Samaritán Písek, 1872–1972*: Památní kniha spolku píseckých vojenských vysloužilců založená v roce 1872, Gedenk-Buch des Piseker Militär-Veteranen-Vereines Gegründet im Jahre 1872. NAD 224.

SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*. NAD 181.

SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek 1806-2002*: Památní kniha I.

Obecné školy chlapecké v Písku, dat. 1921–1972. Dostupné z:

<https://digi.ceskearchivy.cz/22210401000181>

SOkA Písek, f. *Základní škola J. A. Komenského Písek, 1806-2002*: Pamětní kniha I.

Chlapecké školy v Písku, dat. 1940-1945. Dostupné z:

<https://digi.ceskearchivy.cz/1740/21>

Literatura

100 let reálky: 15 let jednotné školy v Písku. Písek: Dvanáctiletá střední škola Dukelských hrdinů, 1960.

Almanach: 750 let města Písku. Vimperk: Tina, 1993. ISBN 80-85618-08-7.

ALMANACH Základní školy J. K. Tyla v Písku. Písek: ZŠ J. K. Tyla a Mateřská škola, Písek, 2010. ISBN 978-80-254-8211-7.

JANÁČEK, Josef. (ed.), Pavel Skála ze Zhoře: *Historie česká. Od defenestrace k Bílé hoře*, Praha: Nakladatelství Svoboda 1984, vydání první

JAVŮREK, Zdeněk a Jan KOTALÍK. *Písek ve fotografii 1860–1918*. Písek: Město Písek, 2007.

KLÍMA, Jaroslav, ed. *Písek a Písecko*. Písek: Městské kulturní středisko, 1983.

KUJAL, Bohumír. *Jednotná škola z roku 1948 a její další vývoj*. *Pedagogika*. 1978, 1978(1), 13-34. ISSN 0031-3815.

MATZNER, Jan. *Královské město Písek: průvodce městem a okolím, jakož i dějiny jeho*. V Písku: Jaroslav Burian, knihkupec, 1898.

NOVOTNÝ, Miroslav a kol., *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech. Od středověkých počátků do současnosti*, České Budějovice 2006.

PÁTKOVÁ, Ilona. *Vývoj školství v okrese Písek*. České Budějovice, 1997. Diplomová práce. Jihočeská univerzita, Pedagogická fakulta České Budějovice. Vedoucí práce Miroslav Somr.

POLENOVÁ, Květa. *Vývoj základního školství v okrese Písek od roku 1960 do současnosti*. České Budějovice, 1991

PRÁŠEK, Jiří. *Písek před 75 lety, aneb, Kronika roku 1922*. Písek: J&M Písek, 1996.

PRÁŠEK, Jiří. *Písek před 100 lety, aneb, Kronika roku 1896*. Písek: J&M Písek, 1995.

PROCHÁZKA, Aleš. *Poslední týdny druhé světové války na Písecku*. České Budějovice, 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Marek Šmíd.

PRŮCHOVÁ, Naděžda. *Vývoj základního školství v okrese Písek v letech 1945 až 1968*. České Budějovice, 1970. Diplomová práce. Pedagogická fakulta v Českých Budějovicích. Vedoucí práce Miroslav Somr.

Průvodce po král. městě Písku a okolí: Spolu obraz současného života veřejného. Písek: Klub českých turistů, 1912.

SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl I: Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*. Písek: Nákladem obce Písecké, 1911.

SEDLÁČEK, August. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Díl III: Dějiny zvláštních částí*. Písek: Nákladem obce Písecké, 1913.

ŠINDELÁŘ, Jaroslav. *Knížka o Písku: Průvodce městem, jeho dějinami a kulturní historií*. Písek: Okresní muzeum v Písku, 1985.

Úřední a legislativní dokumenty

DUB, Roman. *Koncepce činnosti Městské knihovny Písek na léta 2018 až 2023*. Písek: MĚSTSKÁ KNIHOVNA PÍSEK, 2017. Dostupné z:
http://www.mupisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=19050

Návrh na schválení dodavatele veřejné zakázky „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání – ICT opakované zadání“. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 25.02.2019*. Písek: Město Písek, 2019. Dostupné také z: http://www.mesto-pisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=26344

Návrh na schválení udělení výjimky a následného schválení dodavatele veřejné zakázky: „Městská knihovna Písek – rekonstrukce historických maleb“. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 19.10.2017*. Písek: Město Písek, 2017. Dostupné také z: http://www.mupisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=18505

Návrh na určení dodavatele veřejné zakázky „Městská knihovna Písek, Alšovo náměstí č.p. 75-77 – PD“. In: *Upravené usnesení ze zasedání rady města, které se konalo ve čtvrtek 09.10.2014*. Písek: Město Písek, 2014. Dostupné také z:
http://www.mupisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=5042

Návrh umístění Městské knihovny Písek. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 13. 10. 2011*. Písek: Město Písek, 2011. Dostupné také z: http://www.mesto-pisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=4815

Návrh na zahájení útlumového programu ZŠ J. A. Komenského Písek (usnesení č. 404/97). In: *Materiál pro jednání Rady města Písku*. Písek: Město Písek, 1997.

Návrh na zrušení základní školy J. A. Komenského k 31. 8. 2002. In: *Usnesení ze zasedání zastupitelstva města, které se konalo ve čtvrtek 2. května 2002....* Písek: Město Písek, 2002.

Návrh zadání veřejné zakázky: „Městská knihovna Písek v objektu čp. 75–77, Alšovo nám. v Písku, zpracování projektové dokumentace stavby“. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 16.05.2013*. Písek: Město Písek, 2013. Dostupné také z: http://www.mesto-pisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=3271

Pasport budov. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 16. 06. 2011*. Písek: Město Písek, 2011. Dostupné také z: http://www.mupisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=4698

Pasport budov – zadání zpracování studie využitelnosti budov ve vlastnictví města Písku. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 31. 01. 2013*. Písek: Město Písek, 2013. Dostupné také z: http://www.mupisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=5727

Pasport budov – zadání zpracování studie využitelnosti budov ve vlastnictví města. In: *Upravený zápis ze zasedání zastupitelstva města, které se konalo ve čtvrtek 31. 01. 2013*. Písek: Město Písek, 2013. Dostupné také z: http://www.mesto-pisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=6524

Realizace projektu „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání“. In: *Materiál pro jednání zastupitelstva města Písku dne 29. 09. 2016*. Písek: Město Písek, 2016. Dostupné také z: http://www.mupisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=12299

Realizace projektu „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání“. In: *Upravený zápis ze zasedání zastupitelstva města, které se konalo ve čtvrtek 29.09.2016*. Písek: Město Písek, 2016. Dostupné také z: http://www.mupisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=12543

Výroční zpráva školského úřadu Písek. Písek, 1996. Graf vlastní zpracování.

Zákon č. 95/1948 Sb.: *Zákon o základní úpravě jednotného školství*, ročník 1948, číslo 95, §2.

Zrušení veřejné zakázky: „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání – ICT a návrh na zadání veřejné zakázky: „Městská knihovna Písek a centrum vzdělávání – ICT opakované zadání“. In: *Materiál pro jednání Rady města Písku dne 25. 10. 2018*. Písek: Město Písek, 2018. Dostupné také z: http://www.mesto-pisek.cz/assets/File.ashx?id_org=12075&id_dokumenty=24735

Elektronické zdroje

Databáze demografických údajů za obce ČR: Územní změny, počty obyvatel, narození, zemřelí, stěhování (1971-2017). In: *Český statistický úřad* [online]. [cit. 2019-02-28]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/databaze-demografickych-udaju-za-obce-cr>. Graf vlastní zpracování.

KOLÁŘOVÁ, Libuše. V bývalé škole byly objeveny malby z 19. století. In: *Písecký deník* [online]. Písek: VLTAVA LABE MEDIA, 2017 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: https://pisecky.denik.cz/kultura_region/v-byvale-skole-byly-objeveny-malby-z-19-stoleti-20171009.html

MALOTOVÁ, Irena. Stavba nové knihovny je hotová, otevírat se bude na jaře. In: *Písek: Oficiální web města* [online]. Písek, 2019 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <http://www.mesto-pisek.cz/stavba-nove-knihovny-je-hotova-otevirat-se-bude-na-jare/d-26470>

Škola J. A. Komenského (bývalá) - Alšovo nám. č. 75, 76, 77. In: *Čtení z Písku* [online]. Písek: Městská knihovna Písek, 2011, 2013 [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: http://www.ctenizpisku.cz/cteni_mista/skola-j-a-komenskeho-byvala/

Abstrakt

PROCHÁZKA, Aleš. *Zánik Základní školy J. A. Komenského v Písku*. České Budějovice, 2019. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce prof. ThLic. PaedDr. Martin Weis, Th.D.

Klíčová slova: Základní škola, J. A. Komenský, Písek, Městská knihovna, historie, regionální dějiny, politické a společenské události, 20. století, 21. století

Bakalářská práce se zabývá zánikem Základní školy Jana Amose Komenského v Písku. V šesti kapitolách jsou postupně představeny dějiny města Písku a píseckého školství, vznik vzdělávací instituce na Alšově náměstí a významné události, které měly vliv na fungování školy od počátků až do konce 20. století. Práce sleduje příčiny návrhu na zrušení a cestu zániku Základní školy J. A. Komenského, ale také popisuje budoucnost školní budovy, která byla přestavěna na novou městskou knihovnu a písecké centrum vzdělávání. Práce především analyzuje dochované prameny – kroniky a úřední dokumenty.

Abstract

The end of the primary school of J. A. Komensky in Písek

Key words: Primary school, J. A. Komensky, Písek, Public library, history, regional history, political and societal events, 20th century, 21st century

This Bachelor thesis focuses on the closing of the Jan Amos Komensky primary school in Písek. Six chapters describe the history of the Písek city, its education system, the establishment of an education institution in the Aleš square and important events that influenced the school from the beginning until the end of the 20th century. The thesis examines the reason behind the closing of the primary school J. A. Komensky but also describes the future of the school building which was rebuilt into a public library and into Písek's center of education. This thesis mainly analyzes historical documents such as chronicles and official records.